

Na útěku

(1990)

z čínštiny přeložila Zuzana Li

Osoby:

MLADÍK, kolem 20 let

DÍVKA, 22–23 let

MUŽ VE STŘEDNÍM VĚKU, přes 40 let

Čas:

Před úsvitem, do rozednění

Místo:

Zchátralá budova uprostřed velkoměsta

Scéna I.

Tma. Ozývá se rachot kolony tanků projíždějící po asfaltové silnici. Nedaleko se nepřetržitě střílí z kulometů a samopalů. Zchátralé polorozpadlé místo připomíná staré opuštěné skladiště. V levém rohu jsou poněkud výš zavěšena stará železná dvířka. Dveře se otevírají a dovnitř vniká úzký pruh bělavého světla poličních lamp. Za nimi se objeví Mladík, nahlíží dovnitř, popadá dech, jeho oči se snaží přivyknout šeru a rozpoznat, co je to za podivné místo. Uvnitř je po stranách navršeno blíže neurčitelné haraburdí.

MLADÍK (*k někomu za dveřmi*): Pojď, rychle.

DÍVKA: Není tam nikdo?

MLADÍK: Psst.

Vstupuje Dívka, těžce oddechuje.

DÍVKA: Je tma, nic nevidím.

MLADÍK: Za chvíli si zvykneš. (*Zavírá spěšně dveře.*) Bezpečně je teď jen tam, kde tě nikdo nevidí.

Dívka se opře o dveře a zhluboka se nadechne, ozvou se ohlušující rány střílejšího kulometu.

MLADÍK: Pořád zabíjejí!

DÍVKA: Oni ale fakt střílejí do lidí! My nejdřív mysleli, že střílí do vzduchu a slepými. Nikoho ani ve snu nenapadlo, že na nás namíří reflektory a začnou pálit do prchajícího davu!

MLADÍK: Používají tříštivé střely!
DÍVKA: Kde se tu vzala krev? (*Čichá si k rukám.*)
MLADÍK: Jsi zraněná?
DÍVKA (*osahává se*): Všude mám krev!
MLADÍK: Musíš najít ránu.
DÍVKA: Celé tělo... úplně všude... (*Pláče.*)
MLADÍK: Tiše, ať nás nikdo neslyší!
DÍVKA: Celé tělo mám... (*Podlamují se jí kolena.*)
MLADÍK (*ohledává její tělo*): Opravdu. Kde tě bolí? No tak mluv!
DÍVKA: Tady, na prsou, nemůžu dýchat, umírám...
MLADÍK: Uklidni se! Máš to jen na šatech. Máš je celé od krve, od cizí krve.
DÍVKA: Já žiju?
MLADÍK: Žiješ, pořád žiješ.
DÍVKA: Nechci být mrzák.
MLADÍK: Nesmysl. Podívej, ruce, paže, jsi celá, nikde ani škrábnutí.
DÍVKA: Když já ji viděla...
MLADÍK: Koho jsi viděla?
DÍVKA: Tu dívku, běžela s námi, hned vedle mě, viděla jsem, jak se chytla za břicho, otevřela pusu a výkřik už z ní nevyšel, klesla na kolena a mezi prsty jí tekla krev...
MLADÍK: Tanky už byly těsně za tebou, přejížděly zátarasy, popelnice, kola, stany, všechno.
DÍVKA: Ale oni byli ještě uvnitř, byla tam ještě spousta lidí od nás z rozhlasu... nemůžu vstát...
MLADÍK: Natáhni si nohy, ukaž kolena!
DÍVKA: Pálí to.
MLADÍK (*ohledává ji*): To nic není, je to jen odřený, jinak bys takovou dálku neuběhla.
DÍVKA: Kdybys mě nestáhl...
MLADÍK: Bylas úplně mimo, bylo to těsně!
DÍVKA (*najednou ho obejmě*): Řekni mi, pořád žiju?
MLADÍK: Žiješ, pořád žiješ. Přežili jsme. Aspoň jsme unikli tomu běsnění na náměstí.
Nedaleko se ozve střelba ze samopalu.
DÍVKA: Á! (*Vyjekne a pevně se k němu přitiskne.*)

MLADÍK: Pročesávají ulice.
DÍVKA: Dostanou se sem?
MLADÍK: Zatím snad ne. Do rozednění tu, myslím, budeme v bezpečí.
DÍVKA: Tvoje hlava! Jsi zraněný!
MLADÍK: Hm, to je jen kousek mozku. Někomu kousíček přede mnou praskla lebka, slyšel jsem, jak se roztránila... (*Dívka klesne na kolena.*) Co je ti?
DÍVKA: Mám to na ruce... je mi zle... budu zvracet...
MLADÍK: Počkej, víš co? Utrí to do šatů, stejně je máš od krve.
DÍVKA: Nesnáším puch krve.
MLADÍK: Tak si ty šaty sundej. (*Poodstoupí.*) Pomalu, hezky v klidu.
DÍVKA: Nechoď pryč.
MLADÍK: Jsem tady, u tebe.
DÍVKA: Drž mě za ruku.
MLADÍK: Celá se třeseš.
DÍVKA: Chce se mi brečet.
MLADÍK: Tak breč.
DÍVKA: Nemůžu. A tak bych se chtěla pořádně vyrvat!
MLADÍK: To přece nejde, venku by nás mohli slyšet. (*Obejme ji.*)
DÍVKA: Já vím, ale když mně se chce tak strašně rvát. Dovol mi si jen jednou zakřičet a pak umřu, už nic neuvídiš ani neuslyšíš... Slyšíš to?
MLADÍK: Nic tu není.
DÍVKA: Poslouchej, ty to neslyšíš?
MLADÍK: To jsou nervy.
DÍVKA: Někdo dýchá!
MLADÍK: Slyšíš jen sama sebe.
DÍVKA: Někdo tu je!
Dvěře se nepatrně pootevřou, dovnitř vnikne proužek světla, hned se zase zavřou.
DÍVKA: Zloděj?
MLADÍK: Zloděj by pro těch pár šupů touhle dobou po ulicích neběhal. To spíš další uprchlík. Tiše!
Dvěře se prudce otevřou, z ulice je slyšet pískání kol rychle projíždějící vojenské kolony. Dovnitř rychle proklouzne něčí stín,

dveře se hned zavřou. Plamen zapalovače osvítl postavu Muže ve středním věku.

MLADÍK: Co tu chceš?

MUŽ: Dát si cigaretu, pěkně v závětrí.

MLADÍK: Tady se nekouří.

MUŽ: Celé město je v plamenech, ulicemi se valí oblaka dýmu a tobě vadí jedna cigareta? Dneska tu vartuješ zbytečně. Nedáš si taky?

MLADÍK (*vychází z úkrytu*): Utekls z náměstí?

MUŽ: Z domova. Doma se to taky nedá vydržet. (*Zapalovačem svítí na Mladíka.*)

MLADÍK: Oni už začali prohledávat i byty?

MUŽ: Až je prohledávat začnou, bude už na útěk pozdě, nemyslíš? (*Přidrží si cigaretu, zapálí si, prohlíží si Mladíka, vidí, že má na sobě tričko.*) Student? Jak to vypadá na náměstí?

MLADÍK: Mají to ze všech stran obklíčené tanky, rozsvítily slavnostní osvětlení a ve světle reflektorů pálí do lidí. Kdo nestihl utéct, nemá nejmenší šanci. Všude se valí mrtvolky.

MUŽ: V tomhle městě už není nikde bezpečno! Ani doma nevíš, jestli tě netrefí střela z ulice. U nás nahore bydlel jeden děda, vyšel na balkon, že si schová květináče, aby mu kouř z hořících aut nezničil klívie, co mu zrovna vykvetly. Hned jak otevřel dveře, kulka mu proletěla přímo mezi očima. Byl na místě mrtvý.

MLADÍK: Jsou to všechno profíci, školení zabijáci. Bojí se, že by je mohl někdo vyfotit, nechtějí důkazy o svých zločinech.

MUŽ: Nosil silné brýle, byl krátkozraký, dělal snad účetního v nějakém pivovaru, už byl v důchodu.

Ticho.

MUŽ (*osvětluje prostor zapalovačem*): Nějaké skladiště?

MLADÍK: Co já vím.

MUŽ (*rozhlíží se*): Je tu žebřík. Lešení? Nebo snad šibenice?

MLADÍK: Vypadá to jako peklo.

MUŽ: Tady vzadu se člověk může docela dobře schovat, rozhodně je to lepší než na těch nasvícených jatkách tam venku. Utekls sám?

Dívka na sobě nemá šaty, rychle se schovává.

MLADÍK: Vyklouzl jsem s pár dalšími jižními uličkami. Stríleli po všem, co se hýbalo, takže jsme se hned rozutekli. Jsme tady teprve chvilku. (*Chytí jej za paži, jako by ho chtěl zadržet.*) Uvnitř je přece jen bezpečnější než na ulici. Proč jsi vůbec chodil ven?

MUŽ: Já? Před hodinou mi volal nějaký anonym a varoval mě, že mi jde o krk.

MLADÍK: Někdo z vnitřa?

MUŽ: Asi jeden známý, co má docela přehled o tom, co se děje v zákulisí. Měl jsem pocit, že mi říká, ať uteču a zachráním si holý život.

MLADÍK: To by ale znamenalo, že už mají i seznam hledaných osob.

MUŽ: Ti mají všechno, od odposlechů po videonahrávky z náměstí. Kdo co napsal, kdo co řekl, všechno mají v počítači, zatknou si, koho budou chtít. A člověk žije jen jednou.

MLADÍK: Co budeme dělat? Myslíš, že se vůbec můžem' dostat z obležení, uniknout z města ven?

MUŽ: Kdo ví, silnice jsou plné tanků a vojáků, záleží na štěstí. (*Utře si místo na sezení, zhasne zapalovač a zhluboka vydechne.*)

MLADÍK: To tu chceš jen tak sedět a čekat?

MUŽ: Do úsvitu zbývá zhruba hodina.

Ticho. Dívka vstane z úkrytu, do čehosi vrazí a převrhne to.

MUŽ: Co to bylo? (*Okamžitě zašlápne cigaretu.*)

Dívka se k nim přiblíží, Muž vstává a škrta zapalovačem.

DÍVKA: Ne! Světlo ne!

MUŽ: Aha, promiň. (*Zhásí zapalovač.*)

DÍVKA (*k Mladíkovi*): Co teď?

MUŽ: Vy máte teda choutky! Čas a místo jste si ovšem nevybrali zrovna nejlíp.

MLADÍK: Má šaty celé od krve!

MUŽ (*v jeho hlase je cítit rozčilení*): Děvčata by se do takových šíleností neměla vůbec plést!

DÍVKA: Vždyť vraždili i náhodné kolemjdoucí, staré lidi a děti! Hotová jatka! Víte, co to jsou jatka? O půlnoci bylo na náměstí moře lidí, jako o svátcích, copak to někdo tušil?

MUŽ: Měli jste s tím počítat.

MLADÍK: Tys s tím počítal?

MUŽ: Jen jsem neodhadl, že budou až takhle krvelační.

MLADÍK: Skvělé!

MUŽ: Už na začátku jste měli myslet i na to, jak to ukončíte.

MLADÍK: A tys na to myslel?

MUŽ: Domýšlet se musí.

MLADÍK: Když jsi to teda měl tak krásně domyšlený, proč jsi včas neutekl? Co děláš tady s námi?

MUŽ: Chtěl jsem vidět, jak to dopadne.

MLADÍK: Vždyť jsi přece tušil, co se stane, tak jak to, že jsi skončil v téhle pasti?

MUŽ (*trpce se uchechtne*): Tak to přišlo. Mně osobně se z té hnusné politiky už dlouho zvedá žaludek, mám toho po krk.

MLADÍK: Někdo tě do něčeho nutil?

MUŽ: Mladý muži, nejsi jediný na světě, kdo má smysl pro spravedlnost. Ten má každý. Jinak by taky nevyšlo tolik lidí do ulic. A teď by jich nebylo tolik mrtvých!

MLADÍK: Nemyslíš si snad taky, že boj lidu za svobodu a demokracii nemá smysl?

MUŽ (*vybuchne*): Jaký lid? Co to plácáš? Většina z nich byli obyčejní občané tohoto milionového města, měli holé ruce, nanejvýš snad nějakou láhev nebo cihlu. Co to je proti kulometům a tankům! Normální, prachobyčejná mučednická smrt! Lidi si prostě nemůžou pomoci, jsou tak naivní a hloupí.

MLADÍK: Ty taky?

MUŽ (*posměšně*): Jo.

MLADÍK (*provokativně*): Lituješ?

MUŽ (*ledově*): Na lítost je už trochu pozdě, mladý muži, nemyslíš? Ty snad nelituješ?

MLADÍK: Lid ve svém boji za demokracii a svobodu nakonec zvítězí, i za cenu krveprolití!

MUŽ: Tak proč jsi utíkal před tanky, co?

MLADÍK: Nehodlám být bezejmennou obětí.

MUŽ: Tak ty nehodláš? To se teda povedlo! Mám snad já být tou obětí? Nemluv přede mnou o lidu. Jsme snad lid já nebo

ty? Ty jsi ty. Vždyť ty sám ani pořádně nevíš, jestli zvládneš sám sebe! A nemluv mi tu ani o vítězném konci. Svoboda, která přináší jen smrt, není nic než sebevražda! K čemu ti bude vítězství bez života? Realitou je a zůstává, že já i ty teď musíme utíkat!

MLADÍK: Člověk není pes...

DÍVKA (*zadrží ho*): Nech ho být, za chvíli bude svítat!

MLADÍK: Když já nesnu to jeho...

MUŽ: Mladý muži, budeš toho muset snášet víc. Budeš muset snést i svoji prohru – tvář v tvář smrti ten tvůj mladický elán nezmuže zhola nic.

MLADÍK: Tak se vzdej! Jdi ven a vzdej se jim. Prohlásíš, že schvaluješ vyvražďování a že ti umlácení byli vlastně násilníci. A že se tady ještě skrývají další dva, co mají na rukou krev!

MUŽ (*chladně se zasměje*): A víš, že obráceně by to snad i šlo? Spíš nechají jít tebe, řeknou, že jsi ještě dítě, žeš naletěl, nechal se ošálit, zato takoví jako já bývají organizátoři nepokojů a převratů. Možná už mají sepsanou i výpověď, stačí jen najít někoho vhodného a namířit televizní kamery...

MLADÍK: Taková urážka!

MUŽ: Oni se ale nezastaví jen u urážek! Klidně pošlapou celý ten tvůj lid, rozdrtí ho napadrtí, ani okem nemrknou, a to všechno jménem lidu! O lidu mi už nikdy nemluv. A o vítězném konci taky ne. Jediné, co nám zbývá, je útek! To je tvůj i můj osud. (*pro sebe*) Lidský život není nic než neustálý útek!

Nedaleko se ozve střelba ze samopalů.

Ticho. Všichni tři se semknou k sobě. Ozve se škrábání na železné dveře.

DÍVKA (*potichu*): Někdo je za dveřmi.

MUŽ: Zapřeme je! (*Přiblíží se po špičkách a zapře je.*)

Mladík popadne jakýsi předmět, plíží se podél zdi, zvedá předmět do výšky. Škrábání neustává, ozývá se tak ostře, až běhá mráz po zádech.

MLADÍK (*nechá klesnout ruku s předmětem*): Co když je taky na útěku?

MUŽ: Zapři ty dveře!